

Lausunto
Valtiovarainvaliokunta,
työ- ja elinkeinojaosto

1 (4)

12.10.2022

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023
Kirjoita tähän

EK kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto liittyen valtion talousarvioon vuodelle 2023.

Osa kuluneella vaalikaudella tehdyistä päätöksistä on ollut tarpeellista reagointia koronavirukseen sekä turvallisuustilanteen heikkenemiseen. On kuitenkin väistämättä korostettava Suomen julkisessa taloudessa olevaa pitkäaikaista, rakenteellista tulojen ja menojen välistä epätasapainoa. Esitetyssä talousarvioesityksessä menolisäysten rinnalla hallitus ei valitettavasti esitä uskottavaa suunnitelmaa rakenteellisen epätasapainon korjaamiseksi ja suunnan kääntämiseksi kohti tasapainoisempaa julkistaloutta. Esimerkiksi juuri työllisyystoimet ovat huomattavan vaatimattomat julkisen talouden tasapainottumisen näkökulmasta. Suomen velkaantumisen katkaisevat ratkaisut siirtyvät seuraavalle hallituskaudelle.

Terve julkinen talous on yhteiskunnan jatkuvuuden perusta ja se mahdollistaa sopeutumisen myös ennakoimattomiin tilanteisiin. Julkiset menot ovat viime vuosina kasvaneet huolestuttavalle tasolle, eikä tilannetta auta, että mittava julkinen palvelutuotanto syrjäyttää yksityistä yritystoimintaa.

Jatkossa menojen kasvua kiihdyttää Suomen ulkoisen turvallisuuden varmistaminen ja väestön ikääntyminen. Uhkana on julkisen velan karkaaminen kestäättömälle tasolle. Julkisen talouden kestävyys tulee tähdätä menojen tiukalla priorisoinnilla ja hillitsemällä niiden kasvua. Veronkiristykset eivät voi olla ratkaisu, koska verotuksen taso on Suomessa kansainvälisesti vertaillen jo nyt varsin korkea.

Kysymys on polttava myös pk-sektorin työnantajayrityksille, jotka luovat perustan työllisyydelle ja hyvinvointivaltion rahoitukselle ja joille laadukkaat julkiset palvelut ovat elintärkeitä.

Yritysten toimintaympäristö on muuttunut epävarmemmaksi ensin Covid19-kriisin ja sittemmin Venäjän aloittaman Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyssodan myötä. Samaan aikaan, kun talouden kasvu on

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020

etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

hyytymässä, Suomessa vallitsee kuitenkin edelleen historian suurin työvoimapula. Kilpailu osaavasta työvoimasta kovenee, kun Suomi kilpailee verrokkimaidensa kanssa samoista potentiaalisista osaajista ja osaamisesta. Suomen väestöpohjan muutos ikääntymisen myötä määrittelee myös yhä voimakkaammin tulevaisuuden osaajatarjontaa, joten tarvitsemme myös reippaasti lisää ulkomaista työvoimaa. Tässä epävaakaassa tilanteessa tulee varmistaa myös jo olemassa olevan osaamisen hyödyntäminen. Suomalainen yrittäjyys ja omistajuus ovat lähtökohta ja edellytys Suomen kestäväälle kasvulle.

Istuvalla sekä tulevalla hallituksella on vielä edessä raskaita päätöksiä. Näistä päätöksistä ne, joilla varmistetaan yritysten kilpailukyky ja viennin vetovoima ovat niitä päätöksiä, joilla voidaan tarjota Suomen erityisosaamisia maailmanmarkkinoille sekä varmistaa Suomen menestys yhä koventuvassa globaalissa keskinäisessä kilpailussa. Uusi bisnes syntyy yhä useammin digitaalisuuden ja vihreän kasvun risteämäkohdassa. Myös vastuullisuuteen liittyvät asiat ovat kasvun mahdollistajia. Suomi on näissä kaikissa vahvoilla korkean osaamisensa vuoksi, kunhan vain jatkossa pidetään entistä paremmin huolta yritystemme kilpailukykyä ja viennin edistämiseen löytyy panostuksia.

Vaikuttavuuden kannalta tulisi erityisesti huomioida ns. Mittelstand-yritykset, jotka ovat kasvaneet keskisuureen kokoluokkaan eli työllistävät 50–499 työntekijää. Näillä yrityksillä on huomattava vipuvaikutus talouteen: niiden osuus Suomen yrityskannasta on vain 1 prosentti, mutta osuus yksityisen sektorin työpaikoista on reilusti yli neljännes. Osuus kaikkien yritysten liikevaihdosta on lähes kolmannes. Suomi tarvitsee oman Mittelstand-kasvuohjelman.

Tässä lausunnossa ei nosteta esille tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen liittyviä asioita, sillä Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:n johtaja Riikka Heikinheimo on oltu aiheesta jo aiemmin kuultavana 30.9.2022.

Yritysten kilpailukyvyn ja viennin edistäminen vuoden 2023 TAE:ssa, arvio eri toimien vaikutuksista

Toimet, joita tässä talousarvioesityksessä nostetaan esille yritysten kilpailukyvyn ja viennin edistämiseen liittyen ovat linjassa aiempiin hallituksen päätettyihin toimiin. Käsittelyssä olevassa talousarvioesityksessä ei näin ollen juurikaan yllätyksiä tässä mielessä ilmene.

Esityksestä voidaan nostaa positiivisina asioina esille muun muassa tavoitteet ja panostukset julkisen digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseksi, kuten esimerkiksi TE-digi-uudistukseen liittyvien panostusten osalta. Työmarkkinatori tulee olemaan tärkeä osa Suomen kokoisen työssäkäyntialueen hallinnoimisessa ja työllistymiseen liittyvän tietopohjan tuottamisessa. Työ digitaalisen infran ja

Yrittäjyys, EU ja kansainvälinen kauppa
Tuomas Ylitalo

Valtiovarainvaliokunta,
työ- ja elinkeinojaosto

12.10.2022

tietopohjakokonaisuuden osalta jäänee silti seuraavan hallituksen päättäväksi, jolloin tulee sitten ottaa paremmin huomioon myös yhteistyö yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Samoin kiitosta ansaitsee osaavan työvoiman saannin ja kilpailukyvyn kannalta esitetyt panostukset maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työllistymisen edistämiseksi, mutta esitetyt toimet näiden edistämiseksi tulisi yhä konkreettisempia.

EK on vastustanut hallituksen esitystä ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin uudistamisesta. Ammatillista koulutusta ja sen rahoitusta tulee tarkastella ja ohjata yhtenä kokonaisuutena. Työikäisten osaamistarpeet eivät saa jäädä oppivelvollisten jalkoihin, sillä jatkuvan oppimisen tarve koskettaa kaikkia työikäisiä. Tavoitteena tulee olla jatkossakin työelämälähtöiset koulutusmallit.

Kipupisteet ja kehittämishaasteet pk-yritysten kilpailukyvyn, kansainvälistymisen ja viennin edistämisessä

Nostan tässä lausunnossa erityistarkasteluun yritysten kilpailukyvyn, kansainvälistymisen ja viennin edistämiseen liittyviä muutamia asiakokonaisuuksia, joista tämä hallitus ei ole tehnyt vielä suuremmin päätöksiä.

Nykyiseen investointien lupajärjestelmään tarvitaan läpimurto ja näillä uudistuksilla on kiire. Nyt lausunnolla olevassa valtion talousarvioesityksessä tulisi huomioida luvitusprosessien merkittävä nopeuttaminen ja uudistaminen. Jotta Suomi selviää akuutista energiakriisistä, saa kansantalouden kasvu-uralle sekä säilyy kilpailukykyisenä kohteena niin kotimaisille kuin ulkomaisille investoinneille, [EK esittää](#) viranomaiskäsittelyyn uutta 1 + 1 + 1 -mallia, joka leikkaisi byrokratiaa sekä säästäisi aikaa ja resursseja niin yritysten kuin viranomaisten osalta. Olemme esittäneet ratkaisua myös nykyjärjestelmän räikeimpään epäkohtaan – viranomaisten toinen toisistaan tuottamiin runsaisiin lupavalituksiin.

Tämä hallitus on lähtenyt uudistamaan erittäin voimakkaasti julkisia työvoimapalveluita työllisyyden edistämiseksi. Tässä uudistuksessa on tosin pääasiassa kiinnitetty huomio vain työnhakija-asiakkaiden palveluprosesseihin pohjoismaisen työvoimapalvelumallin mukaisesti. Nyt toteutettava TE-uudistus lähti käyntiin työllisyyden kuntakokeiluilla ja niiden pohjalta määritetyn uuden kuntavetoisen työvoimapalvelumallin on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2025 alusta alkaen. Valitettavasti tässä kokonaisuudistuksessa unohdettiin yrityspalveluiden kehittäminen.

Kun TE-uudistuksenkin tavoitteena on työllistyminen avoimille työmarkkinoille ja nämä työpaikat syntyvät pääosin yrityksiin, tulisikin jatkossa

paremmin huomioida yritysten tarpeet työllistymisten ja kasvun mahdollistamiseksi. Valitettavasti tässä(kään) talousarvioesityksessä ei ole kuvattu yrityspalveluiden kehittämiseen ja uudistamiseen liittyvää kokonaisuutta eikä kehittämissuunnitelmaa. Laadukkaat yrityspalvelut ovat keskeinen osa kilpailukyvyn vahvistamista, kansainvälistymistä ja viennin edistämistä. Yritystarpeet eivät noudata kuntarajoja, joten nyt esitetyn mukaisesti jää epäselväksi, miten muun muassa työvoiman liikkuvuutta tuetaan.

Kun yritykset kansainvälistyvät, tämä koskee sekä kotimaassa toimivia että jo kansainvälisisissä toimintaympäristöissä toimivia yrityksiä. Jokainen yritys on potentiaalinen vientiyritys – tuottaa se sitten tavaroita tai palvelua. Julkisten palveluiden tulisi huomioida paremmin tämä kasvun potentiaali, mutta nyt jää epäselväksi, löytyykö tähän jatkossa riittävästi julkisen palvelupolun puolelta osaamista ja resursseja. Tässä talousarvioesityksessä tulisi näkyä visio siitä, kuinka varmistetaan kaiken kokoisille yrityksille alueellisten työvoima- ja yrityspalveluiden saatavuus.

Viennin edistämisessä tulee huomioida sekä tavara- että palveluvientiä harjoittavien yritysten tarpeet. Business Finland Oy:n ja Innovaatiorahoituskeskuksen palvelut ja rahoitus ovat tärkeä kannuste elinkeinoelämälle ja tutkimukselle kasvun ja viennin aikaansaamiseksi. Suomi tarvitsee kasvua erityisesti nyt, kun Venäjän aggressiot pakottavat kiihdyttämään vihreää siirtymää.

Laadukas ja ketterä sääntely-ympäristö on keskeinen valtti kansainvälisessä kilpailussa. Lainsäädännön ja sääntelyvalmistelun laatua on parannettava tosin jatkuvasti. Tavoitteena tulee olla, että niin EU:ssa kuin kansallisesti säännellään vain silloin, kun sääntelyllä saadaan aikaan aitoa lisäarvoa. On tärkeää varmistaa, että Suomen lainsäädäntö ja sääntely-ympäristö ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä.

Kunnioitavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Tuomas Ylitalo
Asiantuntija